

Vai vēlies piemājas teritorijā vai pilsētvidē izveidot dabiskās pļavas augu saliņu?

Lai to varētu izdarīt, vispirms jāievāc augu sēklas. Šī instrukcija palīdzēs noskaidrot, kā to pareizāk izdarīt!

Kur iegūt dabisko pļavu sēklas?

Dabisko pļavu augu sēklas ir jāievāc pašiem! Lai to paveiktu, vispirms jāiepazīst raksturīgie augi, izpētot kādu sugām bagātu pļavu un pētnieku sastādītos noteicējus. Daļa no augiem būs sastopami tikai senos dabiskos zālajos, bet citus var sastapt ceļmalās, grāvmalās, ūdeņu malās, mežmalās, kā arī vecās atmatās un ilgstoši nepārsētos ilggadīgos zālajos. Lielākā daļa dabisko zālāju augu pilnziedu sasniedz jūnijā un jūlijā. Tas ir piemērotākais brīdis, lai iepazītu un novērtētu izvēlētajā sēklu vākšanas vietā biežāk sastopamos pļavas augus, kuru sēklas ievākt.

Kuru dabisko pļavu augu sēklas vākt?

Pļavas auga nosaukums latviešu valodā	Pļavas auga nosaukums latīņu valodā	Augsnes mitruma apstākļi			Noēnojama apstākļi	
		saus	mēreni mits	mits	Saulains	Daļēji noēnots
Ārstniecības ancītis	<i>Agrimonia eupatoria</i>	●	●	●	●	●
Ārstniecības pātaine	<i>Betonica officinalis</i>		●	●	●	●
Ārstniecības vēršmēle	<i>Anchusa officinalis</i>	●			●	
Baltā madara	<i>Galium album</i>	●	●	●	●	●
Birztaļas nārbulis	<i>Melampyrum nemorosum</i>		●	●	●	●
Divšķautņu asinszāle	<i>Hypericum perforatum</i>	●	●	●	●	●
Dzirkstelīte	<i>Dianthus deltoides</i>	●	●		●	●
Eiropas saulpurene	<i>Trollius europaeus</i>		●	●	●	●
Gaiļbiksīte	<i>Primula veris</i>	●	●		●	●
Īstā madara	<i>Galium verum</i>	●	●		●	
Kalnu āboliņš	<i>Trifolium montanum</i>	●	●		●	
Kalnu norgalvīte	<i>Jasione montana</i>	●			●	
Kamolainā pulkstenīte	<i>Campanula glomerata</i>	●	●		●	●
Klinšu noraga	<i>Pimpinella saxifraga</i>	●	●		●	●
Krūmāja sīpols	<i>Allium oleraceum</i>	●	●		●	●
Ķimeņlapu selīne	<i>Selina carvifolia</i>		●	●	●	●
Lielais māršils	<i>Thymus ovatus</i>	●			●	
Lielais zvagulis	<i>Rhinanthus serotinus</i>		●		●	●
Lielā dzelzene	<i>Centaurea scabiosa</i>	●	●		●	
Lielziedu vīgrīze	<i>Filipendula vulgaris</i>	●	●		●	●
Lipīgā sveķene	<i>Viscaria vulgaris</i>	●	●		●	
Matainā vēlpiene	<i>Leontodon hispidus</i>		●		●	
Nokarenā plaušķene	<i>Silene nutans</i>	●			●	
Parastais cigoriņš	<i>Cichorium intybus</i>	●			●	
Parastais daglītis	<i>Echium vulgare</i>	●			●	
Parastais vizulis	<i>Briza media</i>	●	●	●	●	●
Parastā brūngalvīte	<i>Prunella vulgaris</i>	●	●	●	●	●
Parastā čīkstene	<i>Sedum telephium</i>	●			●	
Parastā pīpene	<i>Leucanthemum vulgare</i>	●	●	●	●	●
Parastā raudene	<i>Origanum vulgare</i>	●			●	●

Kuru dabisko pļavu augu sēklas vākt?

Pļavas auga nosaukums latviešu valodā	Pļavas auga nosaukums latīņu valodā	Augsnes mitruma apstākļi			Noēnojama apstākļi	
		sausš	mēreni mitrs	mitrs	Saulains	Dalēji noēnots
Parastā sekstaine	<i>Cynosurus cristatus</i>					
Parastā smaržmētra	<i>Clinopodium vulgare</i>					
Parastā smaržzāle	<i>Antoxanthum odoratum</i>					
Parastā vīrcele	<i>Linaria vulgaris</i>					
Pazvilā misiņsmilga	<i>Sieglingia decumbens</i>					
Pērkonamoliņš	<i>Anthyllis sp.</i>					
Plankumainā asinszāle	<i>Hypericum maculatum</i>					
Pļavas āboliņš	<i>Trifolium pratense</i>					
Pļavas bitene	<i>Geum rivale</i>					
Pļavas dedestiņa	<i>Lathyrus pratensis</i>					
Pļavas dzelzene	<i>Centaurea jacea</i>					
Pļavas plostbārdis	<i>Tragopogon pratensis</i>					
Pļavas pulkstenīte	<i>Campanula patula</i>					
Pļavas vilkmēle	<i>Succisa pratensis</i>					
Ragainais vanagnadziņš	<i>Lotus corniculatus</i>					
Rasaskrēsliņš	<i>Alchemilla sp.</i>					
Savvaļas burkāns	<i>Daucus carota</i>					
Spulgnaglene	<i>Lychnis flos- cuculi</i>					
Stepes timotiņš	<i>Phleum phleoides</i>					
Tīruma āboliņš	<i>Trifolium arvense</i>					
Tīruma pēterene	<i>Knautia arvensis</i>					
Vārpu veronika	<i>Veronica spicata</i>					
Vidējā ceļteka	<i>Plantago media</i>					
Vītolu staģe	<i>Inula salicina</i>					
Zalkšu sūrene	<i>Polygonum bistorta</i>					
Zeltainais āboliņš	<i>Trifolium aureum</i>					
Zemā raudupe	<i>Scorzonera humilis</i>					
Ziemeļu madara	<i>Galium boreale</i>					
Zilganā seslērija	<i>Sesleria caerulea</i>					

Kurā mēnesī ievākt dabisko pļavu augu sēklas?

Vairums dabisko pļavu augu sēklu būs nogatavojušās jūlija otrajā pusē un augustā, taču gadu no gada sēklu nogatavošanās laiks var būtiski atšķirties. Dažkārt pļavas augu sēklas var vākt līdz pat oktobrim, ja laikapstākļi ir silti. Savukārt maijā un jūnijā sākumā ziedošo augu sēklas ir vācamas jau jūnija beigās.

Kad dabisko pļavu augu sēklas ir gatavas vākšanai?

Ja pļavas augu sēklas viegli atdalās no ziedkopas, tās ir gatavas vākšanai. Jārīkojas uzmanīgi, lai sēklas neizbirtu zemē un netiktu ievāktas tukšās ziedkopas. Dažām sugām, piemēram, savvaļas burkānam vai cigoriņam arī gatavās sēklas paliek stingri piesaistītas pie auga, tāpēc to ievākšanai jāpaņem visa auga daļa, kura satur sēklas.

Gatavas sēklas ir sausas, brūnas un stingras. Augiem, kuriem sēklas ienākas pāktīs, tās var ievākt arī vēl pirms pilnas gatavības – pazaļas pāktīs. Taču tādā gadījumā jāievāc ne vien pāktis, bet arī daļa stumbra – žāvēšanas procesā augi uzsūks nepieciešamās barības vielas un mitrumu no stumbra un nobriedinās sēklas. Daudziem augiem, sevišķi tiem, kuriem raksturīgas vārpveida ziedkopas, sēklas ienākas pakāpeniski – ziedkopas apakšā sēklas var būt jau izbīrušas, bet tās augšdaļa – vēl ziedos. Tad laikā, kad ziedkopas vidusdaļā sēklas ir attīstījušās, jāievāc visa vārpa un daļa no ziedkāta. Pēc tam sēklas “jānogatavina” mājās, izklājot vārpas uz papīra.

Kā ievākt dabisko pļavu augu sēklas?

Sēklas ievāc, notraucot tās ar roku, nogriežot ziedkopas ar gatavajām sēklām vai papurinot ziedkopu virs maisiņa vai trauka, kurš tiek izmantots sēklu vākšanai. Ja sēklas ir pāktī, tās var ievākt ar visu pākti.

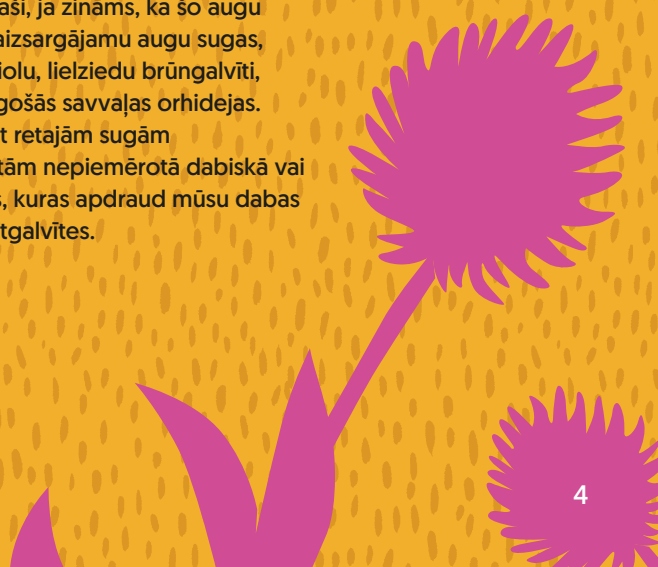
Cik daudz dabisko pļavu augu sēklu vākt?

Lai sēklu vākšanai nebūtu negatīva ietekme uz sēklu vākšanas vietu, tās vāc no katra trešā auga, vismaz divas trešdaļas no katras sugas sēklām atstājot to augšanas vietā.

Kuru dabisko pļavu augu sēklas nedrīkst ievākt?

Pļavas augu sēklas nedrīkst ievākt vietās, kur konkrētas sugas augu ir maz, īpaši, ja zināms, ka šo augu populācija te ar laiku nonākusi tuvu iznīkšanas robežai. Nedrīkst ievākt īpaši aizsargājamu augu sugas, piemēram, zemeņu āboliņu, jūrmalas armēriju, bezdelīgactiņu, jumstiņu gladiolu, lielziedu brūngalvīti, krāsu zeltlapi, tumšzilo drudzeni, pļavas un meža silpurenī un visas Latvijā augošās savvaļas orhidejas. Ievācot minēto augu sēklas, var neatgriezeniski iznīcināt sugas atradni, turklāt retajām sugām nepieciešami specifiski augšanas apstākļi – piemājas teritorijā, pilsētvidē un tām nepiemērotā dabiskā vai ilggadīgā zālājā tās var neieaugties. Tāpat nedrīkst vākt invazīvās augu sugas, kuras apdraud mūsu dabas daudzveidību, piemēram, puķu spriganes, daudzlapu lupīnas un Kanādas zeltgalvītes.

Kā iepakot dabisko pļavu augu sēklas?

Izžāvētās sēklas iepako papīra maiņos vai aploksnēs, uz tām norādot sugas nosaukumu un ievākšanas laiku un vietu. Sēklas nedrīkst iepakot plastmasas maiņos, jo tajos netiek nodrošināta gaisa cirkulācija.

Kā žāvēt dabisko pļavu augu sēklas?

Ievāktās sēklas un ziedkopas jāžāvē sausā, labi vēdinātā telpā, izklājot tās uz avīzes vai papīra. Sēklu žāvēšanas ilgumu ietekmēs to gatavības pakāpe un gaisa mitrums sēklu vākšanas laikā, bet vidēji tas ir 10 dienas. Daļa sēklu žāvēšanas laikā no ziedkopām izbirs, tādēļ pēc žāvēšanas svarīgi savākt arī izbīrušās sēklas. Ja šķiet, ka izbīrušās visas sēklas un ziedkopā nekas vairs nav palicis, tad nav nepieciešams iepakot arī ziedkopas – pietiks tikai ar sēklām.

Kad izsēt dabisko pļavu augu sēklas?

Pļavas augu sēklas ir jāsēj rudenī (vislabāk oktobrī) iepriekš nopļautā (zālei jābūt savāktai) zālējā, kurā veikta augsnes ecēšana vai kultivēšana. Mazākā platībā var veikt rūpīgu nogrābšanu ar dzelzs grābekli, atsevišķu tās sakaplēšanu ar kapli vai izsēt tās izlīdzinātos kurmju rakumos. Sēklu sēšanu var veikt arī zālajos, kuros veikta velēnas noņemšana, celmu frēzēšana vai citi augsnes atsegšanas darbi.

Kad dabisko pļavu augi sāks ziedēt?

Dabiskās pļavas ir ekosistēmas, kuras attīstās ļoti lēni, tāpēc daudzi sētie augi būs manāmi tikai pēc vairākiem gadiem. Taču, ja sēšana un dīgstu attīstība būs bijusi sekmīga, tad pirmajā gadā jau saziēdēs zvaguļi. Tāpat pirmajā gadā var uzziedēt arī kāda matainā vēlpiene, parastā brūngalvīte vai kalnu norgalvīte, taču lielākā daļa šo augu uzziedēs otrajā vasarā pēc sēklu izsējas. Otrajā vasarā pilnziedā būs parastās pīpenes jeb margrietiņas un var izziedēt pirmās pļavas dedestiņas, vītulu staģes, parastās smarzmētras, parastās raudenes, pļavas ķīmenes, vidējās ceļtekas, pļavas pulkstenītes, dzirkstelītes, savvaļas burkāni, gaiļbiksītes, pērkonamoliņi, lipīgās sveķenes, pļavas spulgnaglenes, tīruma pēterenes, pļavas plostbārži, pļavas vilkmēles, ziemeļu un īstās madaras, taču visā savā krāšņumā tās sevi parādīs trešajā vasarā, ja pirmos gadus tām būs dota iespēja izaugt un uzkrāt spēkus.

Kāpēc vākt dabisko pļavu augu sēklas?

Pirms simts gadiem dabiskās pļavas aizņēma trešo daļu Latvijas teritorijas. Tad augiem bija plašas iespējas nonākt no vienas pļavas uz otru, nodrošinot sēklu izplatību un gēnu apmaiņu. Augu sēklas izplatījās, pārdzenot ganību dzīvniekus, pārvedot sienu, no pļavas uz pļavu pārscrienot meža dzīvniekiem un tajās barojoties putniem.

Šobrīd Latvijas dabiskās pļavas atrodas uz izzušanas robežas – tās saglabājušās tikai 0,9% valsts teritorijas. Vēl atlikušās dabiskās pļavas šķir lieli atārumi, siens tiek pārvests slēgtos furgonos un siena rulonos, kā arī ganību dzīvnieki no vienas pļavas uz otru vairs netiek dzīti. Dabisko pļavu augu sēklas vairs nevar nonākt no vienas pļavas citā bez mērķtiecīgas cilvēka iesaistes.

Latvijas dabisko pļavu augu sēklas iegādāties nav iespējams, savukārt veikalos pieejamo importa sēklu maisījumu lietošana dabisko zālāju atjaunošanā un veidošanā nav ieteicama, jo tie apdraud vietējo savvaļas augu sugu ģenētisko daudzveidību un to saglabāšanos nākotnē. Dabisko pļavu augu sēklu ievākšana un piesēja šobrīd ir vienīgais veids, kā palīdzēt izplatīties un saglabāties dabiskajiem zālājiem raksturīgajiem augiem. Sēklas var izmantot, lai atjaunotu aizlaistas dabiskās pļavas un daudzveidotu sugām nabadzīgus ilggadīgus zālājus, kā arī lai ierīkotu pļavas augu "saliņas" pagalmos un pilsētvidē, tā dodot iespēju šiem augiem un ar tiem saistītiem kukaiņiem saglabāties un izdzīvot.

